

bi moral iti z njim, da bi mu morebiti pomagal, ker je bil v resnici do skrajnosti onemogel, vendar mi je zagotovil, da bo zmogel sam. Potem ko mi je zaželel srečno pot, sem pomislil, da bi mu v tej višini pravzaprav lahko zelo malo pomagal, « nam je pripovedoval Pavle Kozjek.

Tako je slovenski plezalec sam nadaljeval vzpon do vrha, ki ga je dosegel ob 13.40. Postal je rekorder: prvi Slovenec, ki je prišel na najvišjo goro sveta popolnoma brez uporabe dodatnega kisika.

Nekaj časa je bil na vrhu, kjer je fotografiral vse, kar se mu je kazalo s »strehe sveta«, malo je preišljeval, malo sedel in ob bambusovem kolu, zabitem globoko v kamniti vrh, okoli katerega so bile navezane molilne in državne zastavice in napol zakopani nekateri majhni predmeti, ki so jih nekateri alpinisti prinesli gori za spomin, potem se je odpravil na strmo pot navzdol.

V tretjem višinskem taboru ga je čakal Sepp, zvečer so prišli še Hrvat **Danko Petrin** in **Šerpa Tensing**, ki sta prespala v sosednjem, indonezijskem šotoru, kot so jima nekdanji lastniki dovolili, čeprav se niso imeli več namena vrniti tja gor, ker je bila njihova odprava končana; Petrin je naslednji dan nameraval oditi na vrh, kar pa mu je preprečilo zelo vetrovno vreme, ki se je spet začelo. Tako so 24. maja vsi štirje sestopili v bazni tabor, štiri dni pozneje, ko jim je tako in tako poteklo dovoljenje za plezanje na vrh, iz izpostavljenega baznega tabora odšli v avtomobilski bazni tabor, 31. maja pa

prispeli v nepalsko glavno mesto Katmandu in se 8. junija odpravili domov.

Aco Pepevnik, član Plezalnega kluba Rifnik iz Šentjurja pri Celju, in Pavle Kozjek, član Alpinističnega odseka Ljubljana Matica, sta sedmi in osmi slovenski alpinist, ki sta stala na vrhu Mount Everesta. Prva Slovenca na Everestu sta bila 13. maja 1979 **Andrej Štremfelj** in **Nejc Zaplotnik**, dan pozneje je na vrh priplezal **Stane Belak-Šrauf** (skupaj s Hrvatom **Stipetom Božičem** in Šerpo **Ang Phujem**). Deset let pozneje, dne 10. maja 1989, je bil na vrhu **Viki Grošelj** (skupaj s Stipetom Božičem, ki je bil to pot na vrhu že drugič), poldrugo leto pozneje, 7. oktobra 1990, pa sta bila na vrhu zakonca **Marija** in **Andrej Štremfelj** (ki je bil to pot prav tako drugič na tem vrhu). Ta dan je priplezal na vrh tudi **Janez Jeglič**. Šest let in pol pozneje sta bila na vrhu spet dva Slovenca.

Sponzorji Pavleta Kozjeka za odpravo Everest '97 — Glavni sponzorji: Mirton d.o.o., Statistični urad Republike Slovenije in **Tomaž Banovec**, Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije, Alpinistični odsek in Planinsko društvo Ljubljana Matica, KD Mark, Papi sport.

Drugi sponzorji in donatorji: Elsing d.o.o., Didakta d.o.o., Koto d.d., Annapurna — športna trgovina, Poteza d.d.

PRECEJ ČASA BO MINILO, PREDEN BOM V CELOTI DOJEL TISTE TRENUTKE

NA VRHU EVERESTA BREZ KISIKA

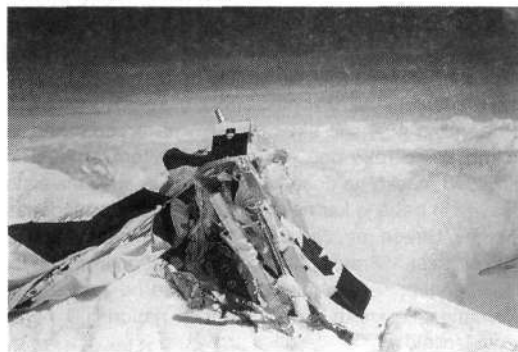
PAVLE KOZJEK

23. maj se je zame in za mojega soplezalca **Seppa Stillerja** začel nenavadno zgodaj. Ura je bila pol dveh ponoči, ko je bilo spanja za naju konec. Kar iz spalnih vreč sva prižgala oba gorilnika, ki pa sta v peklenem mrazu dajala od sebe kaj malo toplote in ni bilo bojazni, da bi se centimeter debelo ivje na notranji strani šotora stalilo. Naš zadnji, tretji višinski tabor je bil namreč na 8300 metrih — to je nad vrhovi večine osemtisočakov, in na takšni višini bi kaj drugega tudi težko pričakoval. V skromnem šotorčku, že tako premajhnem za dva, je bil poleg naju še kup nepregledno nametane hrane in opreme, tako da sva noč preživela na pol sedé na pol ležé, naslonjena drug na drugega. Vendar spanec ni bil vprašanje; prejšnji dan sva preskočila en tabor in naredila tisoč tristo višinskih metrov, od Severnega sedla do trojke, in si tako prihranila noč na dvojki, najbolj zojrnem in neudobnem taboru na severni strani Everesta.

Ura je bila skoraj pet zjutraj, ko sva se končno spravila iz najinega skromnega bivališča. Noč se je medtem neopazno izgubila v kovinskodremem jutru in mraz je

še bolj pritisnil. V noge me je zeblo, odkar sem zlezal iz spalne vreče in zdelo se mi je, da imam v čevljih led. Pravzaprav me občutek sploh ni varal, saj sem v notranjih čevljih zjutraj zares našel tenko plast ledu; očitno jih zvečer nisem dovolj dolgo sušil nad kuhalnikom... Zdaj je za to prepozno, čas neusmiljeno teče in treba se je odpraviti proti vrhu.

Molilne in državne zastavice, na vrhu slovenska, navezana okoli kola na najvišji točki našega planeta.

Avtoportret na vrhu najvišje gore sveta.

MRTVE STRAŽE NA SEVERNEM GREBENU

Prvih dvesto metrov ni težkih. Na desni so v snežno pobočje vkopani opuščeni šotori indonezijske odprave. Kljub milijon dolarjev težkemu proračunu odprave in kljub kopici odličnih Šerp so odšli domov brez vrha. Ruska ekipa je doživela drugačno usodo: štirje so dosegli vrh, a le eden se je vrnil nazaj v bazo. Ostale tri je včeraj **Aco** srečal nekje na grebenu, kako mirno počivajo, naslonjeni na skale ali ležeči v snegu. Tam bodo ostali, dokler jih sneg in veter ne skrijeta pred pogledi, počasi bodo postali drobcen delček mogočne gore...

Takšne in podobne misli mi rojijo po glavi, ko zaplezam v prve metre skalne stene, ki naju še loči od grebena. Najtežji je začetek, nekakšne stopničaste plošče, potem pa se strmina počasi zmanjšuje in čez dve uri sva na grebenu, na 8500 metrih. Sepp mi je ves čas tesno za petami. Prejšnji večer me je nekoliko presenetil z odločitvijo, da bo tudi on plezal brez kisika, saj ni prej tega nikdar omenil niti z besedico.

Pod veliko previsno skalo naletim na prvega: kot da mirno spi, z roko pod glavo, nahrbtnikom ob sebi in kisikovo masko na dosegu roke. Gaz je speljana čisto zraven in treba je kar nekoliko popaziti, da ne zadeneš čevljev. Strese me, čeprav mi je Aco povedal, da jih je ob poti šest... Pravzaprav mora biti to lepa smrt: na tej višini enostavno usahneš, zaspiš in se ne zbudiš več. Pomanjkanje kisika, mraz, veter in napor ti v nekaj urah izpijejo kri.

Znova se spomnim na pokojnega **Boruta Berganta**, ki je ostal na Jalung Kangu: medtem ko smo v bazi nape-to čakali na razplet drame pod vrhom, se je v nekem trenutku tiho, brez glasu spustil, sédel na ledeno pobočje in se odpeljal v dolino — v smrt...

Nenadoma se pred nama pojavi navpična stena. Saj ni mogoče, da bo treba plezati tu čez! Pogledam desno za rob, vendar ni prav nobene izbire. Prva stopnja je na srečo opremljena z vrvmi in čez sva celo hitreje in z manj problemi, kot je kazalo sprva.

Glavno pa naju še čaka in tega se zavedava oba: najprej prečenje po grebenu in nato znamenita druga stopnja, ključ do vrha Everesta s severa. Greben je letos brez snega, saj je orkanski veter opravil svoje in plezanje postaja resno; ponekod presega četrto stopnjo. Skala je Seppova šibka točka in kmalu se zapleza in zaostane, iskaje nove prehode na samem razu.

»Sepp, ne lomi ga, snemi dereze in pridi za mano!« mu vpijem, medtem ko ga čakam in študiram prehod preko previsne druge stopnje, ki se zlovešče dviga nad

Njegova zadnja gora je bila Čomolungma: nesrečni kazahstanski alpinist, ki je od izčrpanosti sedel na greben in tam za vedno zaspal.

Foto: Pavle Kozjek

nama. Trideset metrov navpičnega plezanja je, za konec pa deset metrov previsa z aluminijasto lestvijo, ki jo je kdove kdaj neznani dobrotnik pustil tam. Vem, da je bila namenjena nekemu drugemu in da ne sodi na goro, a sem je vseeno vesel. Da ne bi predolgo visel v klinih, se skoraj v enem zamahu poženem na vrh. Račun za hitrost pride takoj: naslednjih nekaj minut ležeč v snegu obupno lovim redke atome zraka. Toda druga stopnja je za mano in pot do vrha je odprta.

Le Seppa spet ni od nikoder. Ko pa se pojavi nad previsom, ga skoraj ne spoznam več. To je povsem drug človek: od napora spačen obraz, ledene sveče pod nosom in zmrznjena pena okrog ust.

»Pavle, konec je, nazaj grem...«

In vendar je bil še pred slabo uro poln energije in odločen, da gre do vrha!

»Sepp, sam se odloči — sam najboljše veš...« mu pravim, čeprav bi ga najraje prosil, naj za božjo voljo takoj obrne in se čim hitreje spusti nazaj do tabora, dokler ni prepozno. Morda je uganil moje misli; naslednji trenutek se je z obupanim izrazom na obrazu spustil nazaj v previs druge stopnje.

Adijo, vrh, zaman so bili napor in trpljenje zadnjih tednov... Oba sva že pred vzponom dobro vedela, da tokrat ne bo druge priložnosti.

ALI NAJ NA VRHU ZAPOJEM »NA PLANINCAH«?

Nadaljujem sam. Preko walkie-talkieja pokličem bazo in Aco mi na kratko opiše zadnji del smeri. Zdaj me iz baznega tabora lahko tudi vidijo kot majhno črno piko na zadnji strmini tik pod vrhom in to mi daje novih moči.

Led je črn, drobljiv in pokrit s plastjo pršiča. Zadnjih nekaj metrov je najbolj strmih in izpostavljenih in tenka vrstica, ki je tam napeta, ne zbujajo prevelikega zaupanja. Vem, da me za strmino čaka še položnejši greben, ki pripelje na vrh. Toda za prvim grebenom je razočaranje: sledi mu drugi, precej daljši... Vendar je tam zadaj, upam, zares pravi vrh: snežna kopica z grozdom zastavic različnih barv in oblik in z vrvo, ki visi iz previsne opasti nad vzhodno steno.

Pet, šest korakov lahko napravim naenkrat, nato lovim sapo: saj je vseeno, brez zraka ostaneš tako po dveh

kot po šestih korakih! Vmes razmišljam, kako naj se oglasim z vrha. Naj zapojem »Na planincah...« ali kaj podobnega; to mi pride najprej na misel. Ne, pravzaprav nisem razpoložen za šale, čeprav se počutim odlično; preveč mojih misli je posvečenih poti nazaj.

In ko sam sedim ob šopu zastavic na strehi sveta, takrat vem, da sploh ni pomembno, kaj bom povedal. Vsi v baznem taboru čakajo in vsi že vedo, da se bom tokrat javil z vrha... Klub temu minuto, dve obsedim ob zastavicah in uživam samotni razgled na megleno morje daleč spodaj.

Razgled s strehe sveta... Dobro vem, da bo minilo precej časa, preden bom v celoti dojel te trenutke.

Potem pokličem bazni tabor in ko v odgovor skozi aparat zaslišim vpitje in kričanje v baznem taboru, se mi zdi, kot da na vrhu nisem sam.

Sanje — Everest brez kisika — so postale resničnost. Ne, pravzaprav bodo resničnost šele, ko bom spet spodaj, v baznem taboru.

Takrat bo dovolj časa tudi za srečo in proslavljanje.

LETO DNI PO KATASTROFI JE NA POBOČJIH NAJVIŠJE GORE SVETA UMRLO OSEM LJUDI

SMRT JE SPET KOSILA NA EVERESTU

Tik pod vrhom Everesta je maja letos v silovitem viharju izgubilo osem alpinistov. Novico so 12. maja letos sporočili iz številnih odprav, ki so čakale na pobočjih najvišje gore sveta, da se vreme umiri. Nekaj alpinistom iz Kazahstana je uspelo doseči vrh po severni strani, preden se je razdivjal vihar. Kakor je poročal radio z Nove Zelandije, so se na 8848 metrov visokem Everestu ponesrečili trije Kazahstanci, trije Korejci, en Nemeč in en Šerpa. Sporočilo **Todda Burlesona** iz mednarodne alpinistične organizacije na internetu pravi, da je v nesreči umrlo pet ljudi, medtem ko **Guy Cotter**, ki je vodil novozelandsko odpravo, trdi, da jih pogrešajo osem. Kakor je poročal Cotter, je Šerpa zdrsnil po Velikem ozebniku, ko je bil že blizu vrha. Pogrešani Nemeč naj bi bil **Peter Kuwalzik** iz Nemške mednarodne alpinistične odprave.

SUNKI ORKANSKEGA VETRA

Burleson in Cotter, ki sta se oba skoraj prebila do vrha, sta povedala, da je močan vihar divjal po gori kakšnih 200 metrov pod vrhom. Vreme je bilo jasno, vendar se je vsak dan pojavljal veter s hitrostjo do 150 kilometrov na uro, ki je z močnimi vrtinci pometal po gori. Takšno vreme je že v preteklosti često botrovalo nesrečam.

Truplo enega od pogrešanih Kazahstancev je še nekaj dni ležalo kakšnih dvajset metrov nad šotorom, postavljenim 8300 metrov visoko. Pogrešanega Nemca so nazadnje videli teden dni pred nesrečo, ko je plezal sam.

V Katmanduju, nepalski prestolnici, od koder se navadno začinjajo vzponi na Everest po južni strani, je 37-letni alpinistični veteran **Šerpa Apa** povedal novinarju

agencije AFP, da zna biti Everest v tem letnem času zelo zahrbtnen in nevaren za tiste, ki se ga lotevajo po severni strani, iz Tibeta, čeprav edino resno nevarnost predstavljajo le močni sunki vetra, ki pihajo proti koncu maja z vzhoda. Apa se je z različnimi odpravami povzpel na najvišjo goro sveta že osemkrat.

Nepalsko ministrstvo za turizem je dobilo sporočilo iz tabora na Everestu, da vse odprave, ki so krenile po južnih smereh iz Nepala, napredujejo varno.

Cotter je večkrat posvaril alpiniste, da je nevarno poskušati doseči vrh v močnem vetru. Po njegovih ocenah je letos med sestopom z Everesta izgubilo življenje od 30 do 50 odstotkov ljudi. Novozelandska odprava je imela s seboj celo najmodernejšo meteorološko napravo, s pomočjo katerih je vnaprej vedela, kakšno vreme je mogoče pričakovati. Sveža in točna napoved vremena je rešila življenje marsikateremu alpinistu, ki je hotel na vrh z južne strani, številne pa je obvarovala omrzlin.

»Navadno je vreme ob tem času ugodno, zato se ljudje odločajo za vzpon. Odkar vnaprej vemo, kakšno bo vreme, lahko tudi presodimo, kdaj bi bil vzpon tvegan in ga odložimo. Vse odprave lahko dobijo vremensko napoved v našem baznem taboru,« je dejal Cotter.

NEIZKUŠENI MALEZIJC

Nesreča na Everestu se je zgodila leto in dan po podobni nesreči tik pod vrhom, ki je terjala življenje petih ljudi. V javnosti so se takrat pojavile ostre obsodbe komercialnih odprav na Everest. V času lanske nesreče se ni vedelo, koliko ljudi, ki si želijo na vrh, je psihično in fizično nezadostno pripravljenih. Cotter je 299